

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi (HE 95/2021 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Lisätalousarvioaloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Lisätalousarvioaloite LTA 1/2021 vp Kaisa Juuso ps Lisätalousarvioaloite määrärahan lisäämisestä Lapin teiden hoitoon ja kunnossapitoon (20 000 000 euroa) 31.10.20

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2021 kolmas lisätalousarvioesitys lisää määrärahoja noin 2,2 mrd. euroa ja vähentää varsinaisia tuloja 185 milj. euroa.

Verotuloarviota alentavat erityisesti ansio- ja pääomatuloverojen (107 milj. euroa), perintö- ja lahjaveron (84 milj. euroa) sekä arvonlisäveron (41 milj. euroa) tuloarvioiden heikentyminen. Sekalaisia tuloja puolestaan lisää mm. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014—2020 liittyvä 50 milj. euron lisärahoitus, joka maksetaan EU-rahoitteisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston elpymisvälineestä.

Määrärahoihin ja valtuuksiin esitetään 238 milj. euron lisäystä, joka liittyy EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoon. Määrärahoilla käynnistetään elpymissuunnitelmassa linjattuja kokonaisuuksia, jotka liittyvät mm. vihreän siirtymän ja digitalisaation edistämiseen, työllisyysasteen ja osaamisen nostamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistamiseen. Elvytyspaketin rahoitus sisältyy Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annettuun neuvoston päätökseen (EU, Euratom 2020/2053), jonka ratifiointi jäsenmaissa saatiin päätökseen 27.5.2021 ja joka on tullut voimaan 1.6.2021. Tässä vaiheessa, kun lopullinen

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp Yleisperustelut

kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma on toimitettu komissiolle, Suomi hakee 13 prosentin ennakkomaksua.

Määrärahalisäyksillä pyritään lieventämään myös koronavirustilanteesta lapsiin ja nuoriin aiheutuneita vaikutuksia. Suurin osa tästä 111 milj. euron kokonaisuudesta kohdistuu opetus- ja kulttuuriministeriön (64 milj. euroa) sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille (23 milj. euroa päihdepalveluiden ja 16 milj. euroa mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen).

Merkittäviä lisäyksiä tehdään lisäksi mm. covid-19-rokotteiden hankintaan (223,5 milj. euroa), Rajavartiolaituksen ulkovartiolaivojen hankinnasta aiheutuviin kustannuksiin (120 milj. euroa) sekä turveyrittäjien tukemiseen (60 milj. euroa) alan sopeutumiseksi nopeaan rakennemuutokseen ja oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi. Lisäyksiä osoitetaan myös sote-uudistuksen ICT-muutostukennuksiin (50 milj. euroa) ja perusväylänpitoon (50 milj. euroa). Lisäksi esitetään Suomen Kaasuverkko Oy:n pääomittamista 257 milj. eurolla.

Valtuuksia esitetään lisättäväksi mm. Kestävä Matkailu 2030 -ohjelmaan perustuvaan junavälinelkustalon hankintaan (40 milj. euroa), tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan akkuarvokeuhankkeiden tukemiseksi (40 milj. euroa) sekä laivanrakennuksen innovaatiotukeen (19,4 milj. euroa).

Koronavirustilanne on jatkunut vaikeana, ja siihen on liittynyt edelleen rajoituksia kuluvana vuotena. Koronaan liittyvät välittömät terveysturvallisuuden kustannukset (kuten edellä mainittu rokotteiden hankinta) katetaan aiemman päätöksen mukaisesti kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021—2023.

Hallituksen syksyllä 2020 tekemä 500 milj. euron kehysvaraus kertaluonteisiin ja finanssipoliittisesti pakollisiin koronavirustilanteesta aiheutuviin menoihin on vallinneessa tilanteessa osoittautunut liian pieneksi. Näin ollen kehysvarausta korotetaan 1 350 milj. eurolla yhteensä 1 850 milj. euron tasolle. Korotuksesta 650 milj. euroa varataan siirtoon valtiontakuurahastolle Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakuutoiminnan pääomittamista varten. Tällä varaudutaan tilanteeseen, jossa valtiontakuurahastossa jäljellä olevat varat eivät riittäisi Finnveran vientitakuu- ja erityistakuutoiminnasta syntyvän tappiollisen erillistuloksen kattamiseen. Jos em. menoja aiheutuu kehysvarausta vähemmän, erotusta ei hallituksen linjauksen mukaan käytetä muiden menojen lisäämiseen.

Vuoden 2021 kolmas lisätalousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta noin 2,4 mrd. eurolla. Summasta 117 milj. euroa on elpymis- ja palautumisvälineen määrärahoja vuodelle 2021, mitä vastaava EU-rahoitus tilitetään valtiolle ja otetaan huomioon lisätalousarvioesityksissä myöhemmin vuoden 2021 aikana. Nettolainanoton lisäys ilman elpymis- ja palautumistukivälineen määrärahoja on arviolta 2,2 mrd. euroa, ja valtion nettolainanotoksi vuonna 2021 arvioidaan noin 14,4 mrd. euroa. Valtion velan määrän vuoden 2021 lopussa arvioidaan olevan noin 139,3 mrd. euroa, mikä on noin 56 prosenttia bruttokansantuotteesta.

**Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääluokka 28**

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

92. EU ja kansainväliset järjestöt

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Uusi omien varojen päätös (EU, Euratom) 2020/2053 tuli voimaan 1.6.2021 sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot olivat ratifioineet päätöksen kansallisissa päätöksentekoeleimissään. Omien varojen päätöksen myötä otetaan käyttöön uusi omien varojen luokka: kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuva kansallinen maksuosuus. Uusi muovi oma vara pienentää bruttokansantulo (BKTL) omalla kerättävää osuutta. Lisäksi momentin määrärahan käyttötarkoitusta tarkennetaan huomioimalla mahdolliset komission lisäpyynnöt asettaa väliaikaisesti komission käyttöön käteisvaroja.

Edellä esitetyt muutokset eivät muuta momentin kokonaismitoitusta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 95/2021 vp)

Momentin perusteluja täydennetään siten, että määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suorittettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien sekä kierrättämättömään muovipakkausjätteen määrään perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen. (Uusi)

Lisäksi momentin perusteluja täydennetään siten, että määrärahaa saa käyttää komission esittämiin mahdollisiin pyyntöihin asettaa väliaikaisesti käteisvaroja komission käyttöön Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun neuvoston päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 9 artiklan nojalla tai neuvoston asetuksen (EU, Euratom) n:o 609/2014 14 artiklan nojalla. (Uusi)

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääluokka 29

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

30. Valtionosuus ja -avustus esi- ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille ehdotetaan 40 milj. euron lisäystä, joka on tarkoitettu koronaepidemiasta aiheutuneen oppimisvajeen vähentämiseen sekä lasten ja oppilaiden kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseen.

Valiokunta on tyytyväinen esitykseen, sillä koronaepidemia on haitannut lasten oppimista, ja erot hyvinvoinnissa ja oppimisessa ovat kasvaneet. Haavoittuvassa asemassa olevien lasten tilanne on heikentynyt, minkä lisäksi tuen tarve on lisääntynyt myös lapsilla, joilla ei ole aiemmin ollut koulunkäyntiin liittyviä ongelmia.

Koronavirusepidemian ilmaantuvuudessa on ollut huomattavia kunta- ja aluekohtaisia eroja, ja myös sen vaikutukset ovat hyvin erilaisia eri paikkakunnilla. On siksi tärkeää, että lisärahoituksen kohdentamisessa otetaan huomioon erityisesti ne kunnat, jotka ovat kärsineet pahiten koronaepidemiasta. On myös välttämätöntä, että kunnat kohdentavat rahoituksen nimenomaan oppimisvajetta vähentäviin toimiin. Valiokunnan mielestä on myös perusteltua, että lisärahoituksen eräänä myöntämisehtona on opetushenkilöstön lomauskielto, mikä on keskeistä oppimisvajeiden paikkaamisen kannalta.

Valiokunta toteaa, että koronavirusepidemia voi aiheuttaa kauaskantoisia oppimis- ja hyvinvointivajeita, joiden laajuutta ja vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida. On siksi tärkeää, että jatkossa arvioidaan tarvetta tukitoimien lisäämiseen.

31. Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille lisätään 7,5 milj. euroa, josta osoitetaan 5 milj. euroa koronavirustilanteeseen liittyviin tukitoimiin. Lisäys on tärkeä, sillä koronaepidemia on aiheuttanut maksutulomenetyksiä ja tuonut lisäkuluja koulutuksen järjestäjille.

Lisäksi määrärahasta osoitetaan 2,5 milj. euroa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen vahvistamiseen. Valiokunta on tyytyväinen myös tähän lisäykseen, mutta viittaa samalla kuluvan vuoden talousarviota koskevaan mietintöönsä (VaVM 36/2020 vp), jossa se kiinnitti huomiota maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusresurssien riittävyteen. Tuolloin saadun selvityksen mukaan akuutti lisäämäärärahan tarve oli 7 milj. euroa. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnön pohjalta lausuman, jossa eduskunta edellytti hallituksen ottavan vuoden 2021 lisätalousarviossa huomioon maahanmuuttajakoulutuksen resurssitarpeet vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Päälukko 29

Valiokunta pitää tärkeänä, että määrärahan riittävyttä seurataan ja että hallituksella on valmiutta arvioida lisärahoituksen tarvetta seuraavissa lisätalousarvioesityksissä sekä vuoden 2022 talousarvioesityksessä. Kotoutumisen onnistuminen edellyttää kotouttamiskoulutuksen riittävää resursointia myös pitkällä aikavälillä, sillä saadun selvityksen mukaan väestöennusteissa vieraskielisten maahanmuuttajien määrän arvioidaan lisääntyvän lähes 500 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Tämä edellyttää kotouttamiskoulutuksen vahvistamista eri puolilla Suomea.

20. Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Valiokunta on tyytyväinen, että oppimisvajeiden paikkaamiseen osoitetaan lisäresursseja myös lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa. Lukiokoulutuksessa tukitoimiin esitetään 15 milj. euroa ja ammatillisessa koulutuksessa 5 milj. euroa. Lisärahoituksella jatketaan ja laajennetaan jo aiemmin myönnettyillä lisäresursseilla käynnistettyjä tukitoimia.

On tärkeää, että lisäpanostukset edistävät myös nuorten myöhempää kouluttautumista, sillä opintojen hidastuminen ja oppimistulosten heikentyminen voivat vaikuttaa yo-tutkinnon valmistumiseen ja arvosanoihin ja tätä kautta jatko-opintoihin siirtymiseen. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että rahoituksen riittävyttä seurataan ja varmistetaan, että kaikilla koulutuksen järjestäjillä on riittävät resurssit tukitoimien järjestämiseen.

Määräaikaisten lisäresurssien rinnalla on myös huolehdittava lukio- ja ammatillisen koulutuksen perusrahoituksen riittävydestä. On niin ikään tärkeä varmistaa oppilas- ja opiskeluhoillon toimivuus ja niihin liittyvien palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu.

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Korkeakouluopiskelijoiden ohjauksen ja opiskelijahyvinvoinnin tuen vahvistamiseen lisätään 4 milj. euroa ja momentin perusteluja täydennetään siten, että määrärahaa saa käyttää enintään 6 milj. euroa korkeakouluopiskelijoiden ohjauksen ja opiskelijahyvinvoinnin tuen vahvistamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Määräraha kohdennetaan oppilaiden ohjaukseen ja tukeen sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että tukitoimiin osoitetaan riittävät resurssit, sillä oppiminen on ollut heikompaa etäopetuksessa, minkä lisäksi koronaepidemia on vaikeuttanut sosiaalista kanssakäymistä ja lisännyt nuorten ahdistuneisuutta ja jaksamisongelmia. Poikkeusolojen vaikutukset kasaantuvat erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Tässä tilanteessa on myös tärkeää vahvistaa opiskelijoiden mielenterveyspalvelujen saatavuutta.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääluokka 31

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Liikenne- ja viestintäverkot

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille esitetään noin 52 milj. euron lisäystä, johon sisältyy 50 milj. euron aikaistus vuoden 2022 määrärahakehystä. Muutos vastaa julkisen talouden suunnitelman linjauksia, ja näin momentin määräraha nousee runsaaseen 1,4 mrd. euroon.

Valiokunta pitää tärkeänä, että perusväylänpidon rahoitustasosta huolehditaan myös jatkossa niin, että korjausvelkaa voidaan vähentää Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti.

Eduskunta osoitti vuoden 2021 talousarviossa määrärahoja eräisiin perusväylänpidon hankkeisiin, mutta saadun selvityksen perusteella valiokunta tarkentaa määrärahojen kohdentamista seuraavasti:

- Tenniön sillan parantamiseen osoitettu 500 000 euron rahoitus kohdistetaan kevyen liikenteen väylien kunnostukseen Sotkamon Vuokatissa.
- Kevyen liikenteen järjestelyihin välillä Anttola—Kulenoisten liittymä (vt 14) osoitettu 600 000 euron rahoitus kohdistetaan kt:n 71 kevyen liikenteen järjestelyihin välillä Herttua—Viitamäentie.
- Vt:n 2 parantamiseen välillä vt 9—mt 232 osoitettu 600 000 euron rahoitus kohdistetaan pohjavesisuojaukseen maantiellä 232, joka on osa vt:n 2 liittymäkokonaisuutta.
- Lisäksi momentilta 31.10.31 siirretty 300 000 euroa kohdistetaan kevyen liikenteen väylään Parkanossa (mt 13332).

Valiokunta pitää tärkeänä, että Savukoskella sijaitsevan Tenniön sillan korjaamiseen löytyy ratkaisu, jolla mm. elinkeinoelämän kuljetusten kannalta tärkeä silta voidaan kunnostaa.

31. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentilta vähennetään 300 000 euroa, joka lisätään momentille 31.10.20. Momentin päätösosa muuttuu seuraavasti.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten HE 95/2021 vp)

Lisäksi momentin käyttösuunnitelma muutetaan seuraavaksi:

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Päälukokka 31

Käyttösuunnitelma (euroa) (Uusi)

<i>Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ja kuntien joukkoliikennehankkeet</i>	28 950 000
<i>Finavian lentoasemaverkoston ulkopuoliset lentoasemat ja lentopaikat</i>	900 000
<i>Yksityistieavustukset ja tiekuntien neuvonnasta aiheutuvat kulutusmenot</i>	30 000 000
Yhteensä	59 850 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää valtuutta kolmelle uudelle hankkeelle, jotka ovat Digiradan kehitys- ja verifiointivaihe (valtuus enintään 130 milj. euroa), Laurila—Tornio—Haaparanta-rataosan sähköistämisen (valtuus enintään 10 milj. euroa) sekä Turunmaan saaristossa sijaitsevien Kirjalansalmen ja Hessundinsalmen siltojen (Mt 180) uusiminen (valtuus enintään 128 milj. euroa).

Valiokunta pitää hankkeita mm. elinkeinoelämän kuljetusten sekä liikenneturvallisuuden kannalta perusteltuina ja toteaa, että Digirata-hankkeessa uudistetaan junien kulunvalvontajärjestelmä ja varmistetaan junien turvallinen liikennöinti myös jatkossa. Digirata tehostaa nykyisen ratakapasiteetin käyttöä, parantaa palvelun laatua ja tukee liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Digirata-hankkeeseen on tarkoitus käyttää myös EU:n elpymisvälineen rahoitusta (3 milj. euroa).

Lisäksi hallitus esittää kolmen aiemmin päätetyn hankkeen valtuuden tarkistamista kustannusarvion tarkentumisen vuoksi. Näistä euromääräisesti merkittävin on Kouvola—Kotka/Hamina-radan parantaminen, jonka valtuutta korotetaan 35,5 milj. eurolla. Valtuus nousee näin 133,5 milj. euroon.

20. Liikenteen ja viestinnän palvelut

Koronatilanteen pitkittyessä valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus esittää lisäystä lasti- ja matkustaja-alusvarustamoiden liikennöinnin tukeen (23,15 milj. euroa). Tuen tavoitteena on varmistaa ja edistää merikuljetusten riittävyttä koronavirustilanteen jatkuessa. Myös julkisen liikenteen ostoihin ehdotetaan suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla sekä alueellisessa ja paikallisessa liikenteessä 22,8 milj. euroa, minkä lisäksi henkilöjunaliikenteen ostoihin ehdotetaan 11 milj. euron lisäystä.

Esityksessä korotetaan myös saaristoliikenteen yhteysalusliikennepalvelujen ostovaltuutta aiemmasta 9,3 milj. eurosta 26,8 milj. euroon. Näin voidaan käynnistää Kotka—Pyhtään ja Hiittisten reittien hankinnat. Kyseessä on Rajavartiolaitoksen kanssa toteutettava yhteishankinta, jossa jatketaan yhteistyötä öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta yhteysalusliikenteessä. Myös junaliikenteen ostoihin esitetään valtuutta (289,5 milj. euroa), jolla on tarkoitus solmia yhdeksänvuotinen henkilöjunaliikenteen hankintasopimus vuosille 2022—2030.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääluokka 32

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Hallinto

09. Energiaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus on antanut eduskunnalle lisätalousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi energian alkuperätakuista (HE 87/2021 vp), jota ei ehditä käsitellä eduskunnassa lisätalousarvioesityksen vaatimassa aikataulussa. Tämän vuoksi momentilta vähennetään 230 000 euroa. Momentille ehdotetun 218 000 euron lisäyksen sijasta momentilta vähennetään näin ollen 12 000 euroa, joka aiheutuu omakustannuseriaatteen toteuttamisesta Senaatti-konsernin liikelaitosten vuokrissa.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentilta vähennetään 12 000 euroa.

20. Uudistuminen ja vähähiilisyys

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille esitetään 21,4 milj. euron lisäystä määrärahaan. Business Finlandin avustusvaltuuksia esitetään myös lisättäväksi yhteensä 131,64 milj. eurolla, josta 85,64 milj. euroa tulisi elpymis- ja palautumistukivälineen kautta.

Vuoden 2021 kolmas lisätalousarvio käynnistää Suomen toimenpideohjelman EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä toteuttavista kokonaisuuksista. Valiokunta pitää hyvänä, että esitetyt lisäykset mahdollistavat Business Finlandin yrityspalveluiden suuntaamisen sekä rahoituksen myöntämisen erityisesti vihreää siirtymää ja digitalisaatiota tukevaan innovaatiotoimintaan ja investointeihin.

Valiokunta tuo esiin, että innovaatiot ovat tutkitusti tärkein kestävä kasvun lähde. Innovaatiotoiminnan vaikutukset leviävät laajasti kansantalouteen ja yhteiskuntaan. Ne lisäävät vaurautta ja parantavat työllisyyttä ja alueiden elinvoimaisuutta. Saadun selvityksen mukaan kansainväliset ja suomalaiset tutkimukset osoittavat, että yrityksille suunnattu julkinen tutkimus- ja kehitysrahoitus lisää yritysten omia tutkimus- ja kehitysinvestointeja sekä yritysten osaamista ja verkottumista. Osaaminen ja uudet toimintatavat näkyvät yritysten liikevaihdon, tuottavuuden ja työllisyyden kasvuna. Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että esitetyt lisäykset tuovat oleellisen parannuksen yritysten TKI-toiminnan kannusteisiin.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääloukka 32

30. Työllisyys ja yrittäjyys

33. Turveyrittäjien avustaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille esitetään 30,6 milj. euron määrärahaa, jota käytettäisiin turveliiketoiminnasta luopuville yrittäjille maksettaviin avustuksiin tai muuhun sopeutusrahaan.

Turpeen energiakäyttö on laskenut ennakoitua nopeammin, minkä vuoksi turvealan yritykset ja yrittäjät ovat ajautuneet tilanteeseen, jossa turvealalla ei ole aiemmassa laajuudessa liiketoimintaedellytyksiä. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että tukea tulisi voida myöntää niillekin, joiden jyrshinturvetuotanto loppuu, mutta muu tuotanto vielä jatkuu. Valiokunta pitää tärkeänä sen selvittämistä, missä määrin kasvu- ja kuiviketurpeen tuotantoa voitaisiin turvata energiaturpeen tuotannon loppuessa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että turvealan yrittäjiä tuetaan ja alalla tapahtuvia muutoksia seurataan. On lisäksi tärkeää arvioida ja seurata tukijärjestelmän toimivuutta sekä tuen ja määrärahojen riittävyyttä.

Momentin määrärahan lisäksi turveyritysten ja -yrittäjien hallittua siirtymää uuteen yritystoimintaan sekä yrittäjien ja työntekijöiden uudelleentyöllistymistä ja -kouluttautumista tuetaan useilta lisätalousarvion momenteilta ja EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksella.

40. Yritysten erityisrahoitus

60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)

Finnvera Oyj:n vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan pääomittamista varten esitetään valtiontakuurahastoon siirrettäviksi 650 milj. euroa. Rahastovarauksella varaudutaan tilanteeseen, jossa valtiontakuurahastossa jäljellä olevat varat eivät riittäisi Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnasta syntyvän tappiollisen erillistuloksen kattamiseen. Finnveran vientitakuuvastuista suuri osa liittyy tuleviin alustoimituksiin. Finnveran kokonaisvastuut ovat 22,4 mrd. euroa, josta alus- ja telakkavastuiden osuus 11,5 mrd. euroa.

Covid-19-pandemia käytännössä keskeytti risteilyalan toiminnan, minkä vuoksi varustamoiden luottoluokitukset ovat heikentyneet merkittävästi. Finnvera teki vuodelle 2020 vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan mahdollisista tulevista luottotappioista yhteensä 1,2 mrd. euron IFRS-tappiovaraukset, joista 90 prosenttia on alus- ja telakkatoimialalta. Telakkateollisuuden kannalta on tärkeää, että risteilytoiminta on saadun selvityksen mukaan taas käynnistymässä Yhdysvalloissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Finnveran vientitakuutoiminnan jatkuvuus turvataan. Valiokunta tukee esitettyä rahastovarausta, jotta pääomien niukkuus ei rajoita uusien vientihankkeiden rahoittamista.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Päälukka 33

Päälukka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

39. Palvelurakenteen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ehdotetaan 39 milj. euroa lasten ja nuorten tukitoimiin, joilla lievennetään koronavi-rusepidemian aiheuttamia haittoja. Määrärahasta käytetään 16 milj. euroa mielenterveyspalvelu-jen saatavuuden parantamiseen ja 23 milj. euroa päihdeongelmaisten hoitoon ja kuntoutukseen liittyvien palvelujen parantamiseen. Määrärahalisäys on osa ns. lasten ja nuorten 111 milj. euron tukipakettia, johon sisältyy lisäpanostuksia myös mm. oppimisvajeen vähentämiseen.

Koronaepidemiaa on esiintynyt eri kunnissa ja alueilla hyvin eri tavalla, ja siten myös sen aiheut-tamat kielteiset vaikutukset vaihtelevat alueittain huomattavasti. On siksi perusteltua, että lisära-hoitusta ei osoiteta laskennallisten valtionosuuksien kautta, vaan se osoitetaan kunnille ja kun-tayhtymille valtionavustuksina hakumenettelyn kautta. Näin tuki kohdistuu selkeämmin niille kunnille, joissa lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarve on koronaepidemian vuoksi lisääntynyt.

Valiokunta painottaa erityisesti ennalta ehkäisevien ja matalan kynnyksen palvelujen vahvista-mista perusterveydenhuollossa ja toteaa, että palveluiden riittävyys ja hyvä saatavuus vähentävät ongelmien pitkittymistä ja kalliiden erikoissairaanhoidon palvelujen tarvetta. Valiokunta koros-taa myös oppilas- ja opiskeluhuollon toimivuutta ja mielenterveyspalveluiden hyvää saatavuutta kouluterveydenhuollossa.

On myös tärkeää, että valtionavustuksiin liittyvät hakukriteerit ja raportointivelvollisuudet ovat selkeitä, sillä valtionavustusten hakumenettelyt aiheuttavat kunnissa runsaasti hallinnollista työ-tä ja edellyttävät myös hyvää osaamista hakemusten laatimisessa.

61. EU:n rahoitus kestävän kasvun ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ehdotetaan 45 milj. euron määrärahaa, joka osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistamiseen ja niiden kustannusvaikuttavuuden lisäämiseen. Kyse on EU:n elpymisvälineeseen sisältyvien varojen käytöstä, ja määrärahaa saa käyttää sen jälkeen, kun EU:n omien varojen järjestelmästä annettu neuvoston päätös on tullut voimaan. Tavoitteena on, että jatkossa em. tarkoitukseen osoitetaan elpymis- ja palautumistukivälineen kautta yhteensä 400 milj. euroa.

On erittäin tärkeää vähentää tehokkaasti hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa, sillä koronaepide-mia on aiheuttanut mittavan hoitovelan sekä perustason palveluissa että erityistasolla etenkin niil-lä alueilla, jotka ovat eniten kärsineet koronaepidemiasta. Valiokunta kiinnittää erityistä huomio-ta mielenterveyspalveluihin liittyvään hoitovelkaan ja painottaa, että palvelujen saatavuutta on parannettava ja hoitoonpääsyä nopeutettava. Valiokunta muistuttaa, että hallitus on vuoden 2021

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Pääluku 33

budjettiriihessä sitoutunut siihen, että hoito- ja palveluvelkaa puretaan 450 milj. euron kokonaisuudella vuosina 2021—2023. Hoitovelan vähenemistä ja siihen osoitettujen resurssien riittävyyttä on jatkossa seurattava ja arvioitava.

Momentin määrärahaa käytetään myös hoitotakuun edistämiseen. Hallitusohjelman mukaisesti kiireettömän hoidon määräaika on tarkoitus kiristää siten, että se lyhenee nykyisestä kolmesta kuukaudesta seitsemään vuorokauteen. Saadun selvityksen mukaan tätä koskeva lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan vuonna 2023, josta lähtien hyvinvointialueiden peruspalveluiden valtionosuusmomentille on lisätty pysyvä 45 milj. euron valtion rahoitus. Jotta tiukentuvat hoitopääsyaatimukset voidaan toteuttaa, on ennen uudistuksen voimaantuloa kehitettävä perusterveydenhuollon toimintaa siten, että hoitoon pääsy paranee pysyvästi.

Nyt esitetty määräraha osoitetaan valtionavustuksiin, joiden haku- ja myöntökriteereistä säädetään myöhemmin tänä vuonna annettavalla STM:n asetuksella. Näillä kriteereillä ohjataan alueiden kehittämistyötä ja varmistetaan hankkeiden vaikuttava eteneminen sekä rahoituksen oikea kohdentuminen. On myös huolehdittava siitä, että hankkeet toteuttavat konkreettisesti ja mitattavasti hoitoon pääsyn paranemista ja että hoitotakuun tiukentamisessa otetaan huomioon myös mielenterveyden häiriöiden perustason hoito. Tämän lisäksi on varmistettava kehittämistoimien vaatiman rahoituksen riittävyys.

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Valiokunta on tyytyväinen siihen, että rokotteiden hankintaan osoitetaan jo tässä vaiheessa tuntuva, 223,5 milj. euron lisäys. Tästä suurin osa (190 milj. euroa) aiheutuu varautumisesta vuoden 2022 väestön covid-19-rokotteiden EU:n yhteishankintaan. Näin parannetaan valmiuksia torjua mm. muuntovirusten aiheuttamia tartuntoja.

TULOARVIOT

Osasto 15

LAINAT

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Valiokunta ehdottaa momentilta vähennettäväksi 230 000 euroa nimellisarvoisesta nettolainanotosta, jolloin nimellisarvoinen nettolainanotto on 14 414 317 000 euroa. Velanhallinnan erät mukaan lukien nettotulojen määrä on 14 364 317 000 euroa vuonna 2021.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Osasto 15

Vähennys johtuu valiokunnan menomomentille 32.01.09 ehdottamasta muutoksesta.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

Momentille merkitään lisäystä 2 356 667 000 euroa.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 2 171 572 000 euron lisäystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 185 325 000 euron vähennystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 2 356 897 000 euron lisäystä.

Valiokunta on vähentänyt määrärahoja 230 000 euroa. Vastaava vähennys on tehty tuloarvioihin momentille 15.03.01.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja ensimmäinen, toinen ja kolmas lisätalousarvio huomioon ottaen 68 087 527 000 euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 95/2021 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin.

Eduskunta hylkää lisätalousarvioaloitteen LTA 1/2021 vp.

Eduskunta päättää, että vuoden 2021 kolmatta lisätalousarviota sovelletaan 1.7.2021 alkaen.

Helsingissä 18.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp

jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok (osittain)
varajäsen Sari Essayah kd (osittain)
varajäsen Katja Hänninen vas
varajäsen Jukka Kopra kok (osittain)
varajäsen Lulu Ranne ps

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko
valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Ilkka Lahti
tutkija Tanja Nurmi

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 1 ps

Vastalause 1 ps

Yleisperustelut

Esityksessä määrärahoja lisätään noin 2,2 miljardilla eurolla. Suurin osa menolisäyksistä on välillisesti seurausta koronasta: valtionyhtiöitä pääomitetaan takaustappioihin ja tuleviin tukiin varautuen, yrittäjien mahdollisuutta työttömyysturvaan jatketaan, liikennöinnin tukia korotetaan ja niin edelleen. Nämä menolisäykset ovat perusteltuja ja elinkeinoelämän jatkuvuutta ajatellen jopa välttämättömiä. Osa menolisäyksistä liittyy suoraan koronaan. Näitä menoja ovat muun muassa vuoden 2022 rokotteiden yhteishankinta ja muut terveydenhoitokulut.

Tämän ohella EU:n niin sanotun elpymispaketin ensimmäiset hankkeet käynnistyvät, ja tässä ensimmäisessä vaiheessa rahoitettavat kohteet vaikuttavat perustelluilta. Liikennöintitukien, maa-seurarahaston ja sote-uudistuksen it-hankkeiden ohella hoitojonoja puretaan, ja kaikki nämä hankkeet olisivat olleet perusteltuja myös ilman EU:n elpymispakettia. Perussuomalaiset pitävät tärkeänä, että elpymispaketista Suomeen suunnattavia varoja ei käytetä ideologisiin hankkeisiin, vaan osittain välttämättömäksi katsottaviin menoihin, joiden järjestyksestä vallitsee laaja yhteisymmärrys.

Perussuomalaisten mielestä loppuissa määrärahalisäyksissä on niiden taustojen osalta arvosteltavaa, vaikka lisäykset olisivatkin sinällään tässä tilanteessa hyväksyttäviä. Esimerkiksi sote-uudistus kasvattaa hallinnollisia menoja, vaikka sote-uudistuksen tarkoitus olisi leikata kustannuksia tai ainakin kustannusten kasvua. Helsingin Olympiastadionin peruskorjaus on jo maksanut enemmän kuin mitä kokonaan uuden ja modernin stadionin rakentaminen olisi tullut maksamaan. Turveyrittäjille ja öljylämmittäjille ei tarvitsisi maksaa luopumistukea, ellei hallitus pyrkisi turpeen käytön ja öljylämmityksen vähentämiseen. Perussuomalaisten kannatus näille määrärahalisäyksille ei siis sinänsä ole tuen ilmaisu näiden menojen tarpeeseen johtaneelle politiikalle.

Se mikä lisätalousarviossa loistaa poissaolollaan, on menojen sopeuttaminen vastaamaan parantuvaa taloussuhdannetta ja kroonista alijäämää. Elvyttämistarve on tosiasiaa pienempi kuin mitä aiemmin on arvioitu ja huomion pitäisi siirtyä kohti julkisen talouden kestävyuden parantamista.

Jokin uusi kielteinen yllätys saattaa kohdata omaa talouttamme. Tämä saattaisi syntyä esimerkiksi siten, että voimakas elvytys nostaisi kansantaloudet laajasti kasvuun, mutta Suomen talouskasvu jäisi matalaksi jostain tuntemattomasta syystä. Tämä laaja maailmantalouden kasvu nostaisi kuitenkin inflaatiota sekä valtionlainojen korkoja. Tämä tarkoittaisi Suomen osalta valtion korkomenojen huomattavaa kasvua ja vähäisempää taloudellista liikkumatilaa. Mahdollista on myös se, että joidenkin jäsenmaiden talousongelmien takia suunnitellaan piakkoin uutta elvytyspakettia tai nykyisestä paketista tehdään pysyvä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 1 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus palaa mahdollisimman nopeasti noudattamaan menokehyksiä eikä enää tee kehyslityksiä lisäbudjeteissaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus uudelleenarvioi hallitusohjelmansa hankkeet ja peruuttaa etenkin pysyviä kuluja lisäävät ei-välttämättömät hankkeet.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa ilmastopoliittisia tavoitteitaan vastaamaan EU:n sitovia minimitasoja, ettei maamme kilpailukykyä heikennettäisi tarpeettomasti.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus alkaa korostaa menokurin merkitystä talouden tasapainottamisessa.

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus kategorisesti kieltäytyy uusista Euroopan unionin jäsen-ten välisiä tulonsiirtoja ja yhteisvastuita kasvattavista tai virallistavista hankkeista.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että EU:n Next Generation -paketin Suomen saannoilla rahoitettaviksi hankkeiksi valitaan myös jatkossa laajaa poliittista ymmärrystä nauttivia hankkeita, joiden toteuttaminen jossain muodossa olisi perusteltua ja todennäköistä jopa ilman EU-pakettia.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus kiinnittää aiempaa suurempaa huomiota julkisen sektorin taloudellisiin vastuisiin ja piileviin riskeihin kartoittamalla, arvioimalla ja sitten määrätietoisesti vähentämällä sekä absoluuttisia määriä että ylisuuria riskikeskittymiä.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii maamme kilpailukyvystä ja kansalaisten ostovoimasta perumalla liikennepolttoaineiden veronkorotukset.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 1 ps

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus alentaa asumiskustannuksia muun muassa verotuksen ja kaavoituksen sekä rakentamisen, sähkön ja lämmityksen kustannuksien kautta.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa turvealaa vakavasti ja peruuttamattomasti vahingoittavat toimensa, mikä vahvistaisi maamme taloutta energiaomavaraisuuden, vaihtotaseen ja työllisyyden kautta ja samalla tekisi tarpeettomaksi turvealalle nyt maksettavat luopumistuet.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

että edellä ehdotetut 10 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 18.6.2021

Ville Vähämäki ps
Jari Koskela ps
Sami Savio ps
Lulu Ranne ps

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

Vastalause 2 kok, kd

Yleisperustelut

Olemme huolissamme hyvinvointiyhteiskuntamme palveluiden tulevaisuudesta. Ilman kestävästä julkista taloutta meillä ei ole maailman parasta peruskoulua, terveydenhuoltoa, vanhuspalveluita, varhaiskasvatusta, sujuvaa joukkoliikennettä ja muitakaan yhteiskunnan palveluita.

Hyvinvointi syntyy suomalaisesta työstä: osaamisesta, ahkeruudesta, ja yrittämisestä. Hyvinvointiyhteiskunnan pelastaminen edellyttää, että useammalla työikäisellä ja -kykyisellä suomalaisella on mahdollisuus tulla toimeen omalla työllään. Siksi Suomi tarvitsee lisää osaajia ja kasvavia yrityksiä, joilla on uskallusta, halua ja kykyä palkata uusia työntekijöitä.

Olemme tukeneet hallitusta välttämättömien koronapandemiaan liittyvien välittömien menojen hyväksymisessä. Ihmisten, kuntien ja yritysten, kuten taloudenkin kannalta tärkeintä on epidemian tehokas torjunta. Olemme toistuvasti kirittäneet hallitusta toimenpiteissä niin, että ne kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti, mutta tehokkaasti. Olemme kantaneet vastuuta muistuttaa yksityisen yritystoiminnan selviämisen tärkeästä roolista yhteiskunnan tulevaisuuden hyvinvoinnin kannalta.

Julkisen talouden velkasuhde, eli sulautetun nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen kiihtyy valtiovarainministeriön ennusteen mukaan koko ennustejakson ajan 2040-luvun loppuun saakka. Velkasuhde ylittää 100 %:n rajan jo 2040-luvun alussa. Kestävyysvaje säilyy kahdeksan miljardin euron tasolla. Tarvitaan perustavaa laatua olevia reformeja talouskasvun vauhdittamiseen, jotta hyvinvointi ja julkiset palvelut voivat säilyvät edes nykyisellä tasolla.

Hallituksen kolmas lisätalousarvioesitys lisää arviolta velanottoa 2,4 miljardia euroa. Lisäykset ovat pääasiassa koronaan liittyviä välttämättömiä ja määräaikaista menoja, jotka eivät lisää julkisen talouden alijäämää pysyvästi. Hallitus on kuitenkin jo vaalikauden alussa lisännyt pysyviä julkisen talouden menoja noin 1,4 miljardilla eurolla, mutta jättänyt lupausistaan huolimatta työllisyyttä parantavat uudistukset tekemättä. Tämä suurensi valmiiksi merkittävää rakenteellista alijäämää. Hallituksen esitys sosiaali- ja terveystalouden uudesta hallinnosta heikentää julkista taloutta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä miljardoilla euroilla ja syventää kestävyysvajetta pitkällä aikavälillä. Julkisen talouden velkaantumista hillitsevien uudistusten uupuminen on suurin lisätalousarvion heikkous. Elvyttävä finanssipolitiikan viritys on perusteltua, jos hallitus kykenisi tekemään uskottavat päätökset työllisyyden nostamiseksi ja kestävyysvajeen pienentämiseksi. Hallitus ei julkisen talouden kestävyystiekartan tai julkisen talouden suunnitelman mukaan edes tavoittele kestävyysvajeen umpeen kuromista.

Yritystoiminnan edellytyksiä on vahvistettava

Epidemian jälkeen hyvinvoinnin ja kasvun paraneminen on mahdollista vain, jos elinkeipoiset yritykset selviävät kriisistä ja näillä on edellytyksiä kannattavaan liiketoimintaan. Pandemia ei ole normaalin yrittäjäriskin piiriin kuuluva tapahtuma. Siksi välittömät rajoitustoimien aiheuttamat kustannukset on korvattava riittävällä tavalla. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan tuet ovat sinänsä

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

tärkeitä ja hyvin perusteltuja, mutta mikään ei korvaa oikein mitoitettua rajoittamispolitiikkaa. Tapahtuma- ja kulttuurialat ovat olleet liian pitkään suljettuina. Aloja olisi pitänyt ja niitä olisi voitu avata terveysturvallisesti alaa kuullen, kuten on avattu muutakin yhteiskuntaa. Tapahtuma- ja kulttuurialan epätasa-arvoiselle kohtelulle ei ole mitään perusteita.

Epidemian uusien muunnosten leviämisen kontrollointi rajoillamme on edelleen vakavasti puutteellista, vaikka epidemian alusta saakka on ollut selvää, miten epidemia ja viruksen uudet variantit saapuvat maahan. Nyt, kun toimivia käytänteitä turvalliseen matkustamiseen olisi käytössä, on hallitus viivytellyt niiden käyttöönotossa. Suomi on lähes ainoana jäämässä ulos EU:n yhteisestä todistukseen perustuvasta menettelystä. Yhteiskunnan eri aloilla rajoittamistoimenpiteet ovat jyrkässä epäsuhdassa, mikä heikentää rajoittamistoimien oikeutusta. Ei ole olemassa tapaa perustella, miksi jalkapallostadionilla voi olla katsomossa vain muutamia ihmisiä, kun ravintolassa samaa tapahtumaa voi seurata jopa satoja ihmisiä. Hallitus antaa ristiriitaisia viestejä rajoitustoimien jatkosta ja elinkeinoharjoittajien näkökulmasta aivan liian lyhyellä aikajänteellä. Toiminnan ja investointien suunnittelu on mahdotonta.

Rajoitukset koskevat yhtäläisesti kaikkea toimintaa, jonka edellytyksenä on lähikontakti. Esimerkiksi kuntosalien, liikuntatilojen ja sisäleikkipuistojen sulkemisesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata oikeudenmukaisesti. Hallitus on vastuussa riittävän korvausmallin luomisesta. Maaliskuussa 2020 hallitus lupasi, ettei yksikään yritys tule menemään tämän kriisin takia konkurssiin. Lupaus oli epärealistinen, mutta sillä hallitus asetti itselleen vaatimustason.

Tukiaisten lisäksi hallituksen on löydettävä rohkeutta muuttaa elinkeino- ja kulttuuripolitiikan suuntaa. Hallituksen päätökset ovat heikentäneet elinkeinotoiminnan ja kulttuurialan edellytyksiä. Liiallista byrokratiaa tulisi purkaa ja luoda näkymää kriisin jälkeen toimintaympäristöstä, jossa on enemmän mahdollisuuksia kuin rajoituksia. Kriisin aikanakin on mahdollista sääntelyn suhteellisen pienillä muutoksilla luoda mahdollisuuksia toimeliaisuuteen. Esimerkiksi ravintoloiden toimintaedellytyksiä voidaan parantaa vero- ja sääntelymuutoksilla. Rajoitustoimet on kohdistettava tarkoituksenmukaisesti alueille, joissa epidemia etenee.

Elinkeinopolitiikka ei voi rajoittua vikojen korjaamiseen

Hallituksen elinkeinopolitiikka keskittyy ainoastaan vahinkojen korjaamiseen uusien mahdollisuuksien synnyttämisen sijaan. Tehokas vero- ja työllisyyspolitiikka on jätetty sivuun, kun hallitus keskittyy valtiovetosiin hankkeisiin. Lisätalousarviossa on välttämättömiä elinkeinopoliittisia merkittäviä menoja. Suomen Kaasuverkkoyhtiö Oy:ta pääomitetään 257 miljoonaa euroa, jotta yhtiö voi suoriutua pankkilainoistaan. Valtiontakuurahastoon siirretään 650 miljoonaa euroa. Siirrolla varaudutaan Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnasta syntyvän mahdollisen tappiollisen erillistuloksen kattamiseen, jos valtiontakuurahastossa jäljellä olevat varat eivät riittäisi. Mainittuja menoja ei voida luonnehtia koronan jälkeiseksi yksityisiä investointeja ja elinkeinoa tukevaksi kasvupolitiikaksi.

Tiestön korjausvelkaa ei tule päästää karkaamaan tavoittamattomiin. Sujuva ja toimiva infrastruktuuri on kriittisen tärkeää Suomen kilpailukyvyyn ja elinvoimaisen kasvattamiseksi. Teollisuuden toimialaa palveleva tieverkosto on välttämätöntä ylläpitää riittävän kattavana ja hyväkuntoisena. Tiestön asfaltoinnin korjausvelan kurominen umpeen edellyttäisi noin 4 000 kilometrin

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

asfaltointia usean vuoden ajan. Hallituksen valitseman linjan vaikutuksesta asfaltoinnit jäävät kuluvana vuonna vain 2 500 kilometriin. Hallituksen valitseman politiikan vaikutuksesta korjausvelka tulee kasvamaan noin 700 kilometrillä.

Elpymisvälineen saanto kohdennettava vaikuttaviin kokonaisuuksiin

Mielestämme elpymisvälineen varat olisi pitänyt käyttää asiantuntijasuosituksen mukaisesti vaikuttaviin kokonaisuuksiin ja pysyvien rakennemuutosten tekemiseen. Hallituksen valitsema tapa jakaa saanto lukuisiin pienempiin, toisistaan irrallisiin hankkeisiin vaarantaa elpymisvälineelle ennakoitun vähäisenkin myönteisen vaikutuksen. Suomi kuuluu kansainväliseen teknologiseen eturintamaan, kiitos rohkeiden panostusten, joita 1990-luvun laman jälkeen uskallettiin tehdä. Talouskasvun merkittävin lähde on lopulta tuottavuuskasvu, jossa luovan tuhon ja tehokkaan pääoma-allokaation lisäksi innovaatiot ovat merkittävimmät tekijät. Suomi nousee jälleen vain uutta luomalla. Uudet innovaatiot vaativat suuria pääomia ja riskin ottamista. Siksi elpymisvälineen saannosta merkittävin osa tulisi kohdentaa TKI-toimintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo uskottavan suunnitelman talouskasvun vauhdittamiseksi, joka sisältää konkreettiset keinot työllisyysasteen nostamiseksi, elinkeinotoiminnan edellytysten parantamiseksi, tuottavuuden kasvattamiseksi ja työmarkkinoiden tehostamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu keinoihin, joilla julkisen talouden kestävyysvaive voidaan kuroa umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä, ja aloittaa niiden toimeenpanon jo tämän vaalikauden aikana.

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset, joilla valtiovarainministeriön arvion mukaan saavutetaan hallituksen itselleen asettama työllisyystavoite 80 000 työllisestä siten, että julkinen talous vahvistuu 2 000 miljoonalla eurolla. Hallitusohjelman pysyvät menolisäykset luvattiin kattaa työllisyyttä vahvistamalla.

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii koronatoimien sekä muiden päätösten perusteluihin kattavat arviot vaikutuksista yritystoimintaan.

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastamiseksi niin, että etuustaso on korkeampi työttömyysjakson alussa ja laskee tasaisesti työttömyyden keston mukaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esitykset etuusjärjestelmän kannustinloukkujen purkamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen reilun paikallisen sopimisen edistämiseksi kaikissa yrityksissä.

Vastalauseen lausumaehdotus 8

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo esityksen terapiatakuun toteuttamiseksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 9

Eduskunta edellyttää, että hallitus peruuttaa ihmisten palvelut romuttavan maakuntahallinto-uudistuksensa.

Vastalauseen lausumaehdotus 10

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen sote-uudistuksesta, jonka avulla saavutetaan uudistukselle asetetut alkuperäiset tavoitteet: kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut kaikille suomalaisille, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Vastalauseen lausumaehdotus 11

Eduskunta edellyttää, että Marinin hallitus jatkaa viime vaalikaudella aloitettua tiestön korjausvelan umpeen kuromista ja pitää teiden asfaltointimäärärahat sellaisella tasolla, että korjausvelka pienenee eikä kasva, kuten tänä vuonna tulee tapahtumaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2021 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena ja

Valiokunnan mietintö VaVM 10/2021 vp
Vastalause 2 kok, kd

että edellä ehdotetut 11 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 18.6.2021

Timo Heinonen kok
Matias Marttinen kok
Sari Sarkomaa kok
Markku Eestilä kok
Jukka Kopra kok
Sari Essayah kd